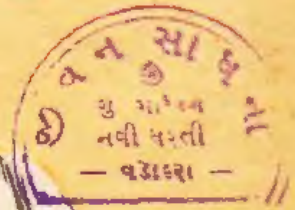

ફટ-ફટ

લેખક : નીરા ગણદોત્રા

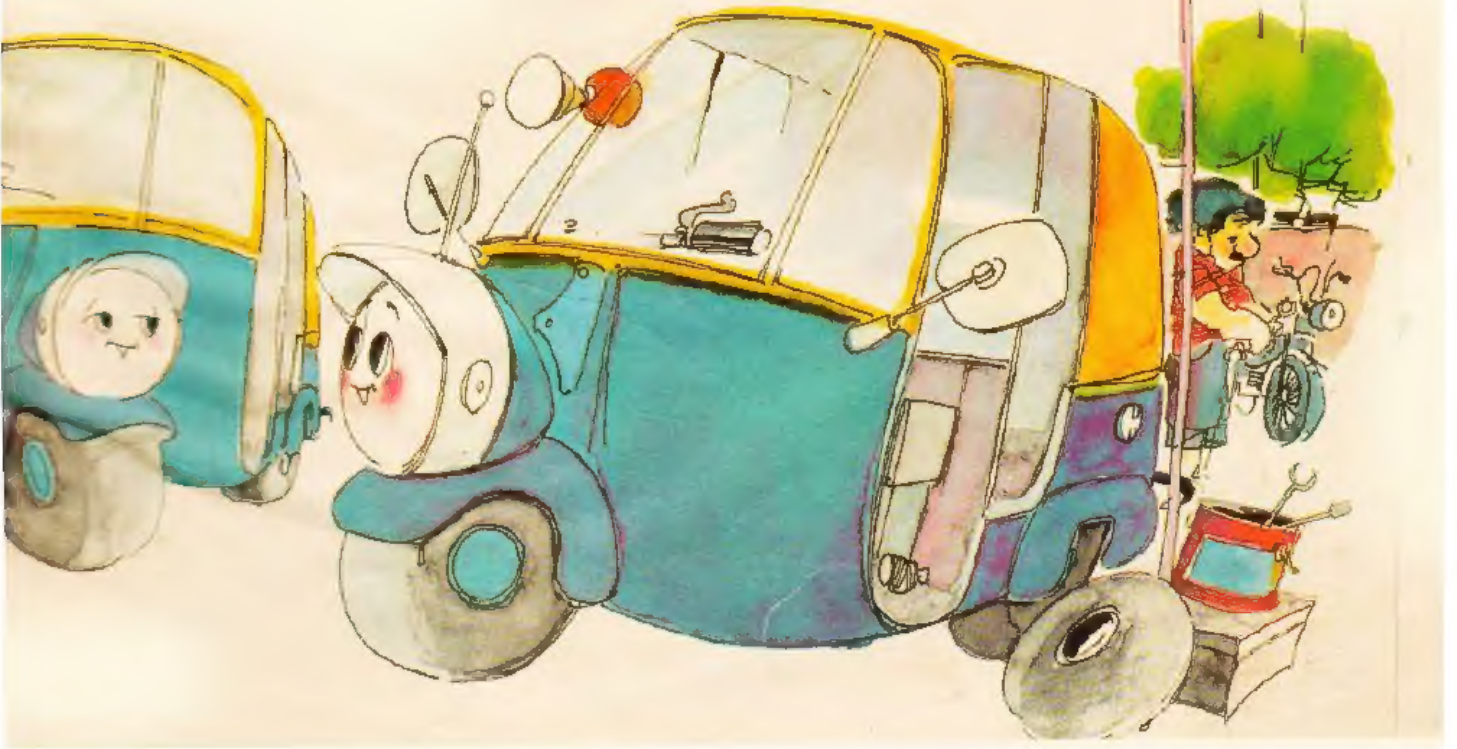
ચિત્રકાર : ઇન્દર ગળજર

શિશુ-મિલાપ : સંપૂર્ણ-૩
લોકમિલાપ ટ્રસ્ટ

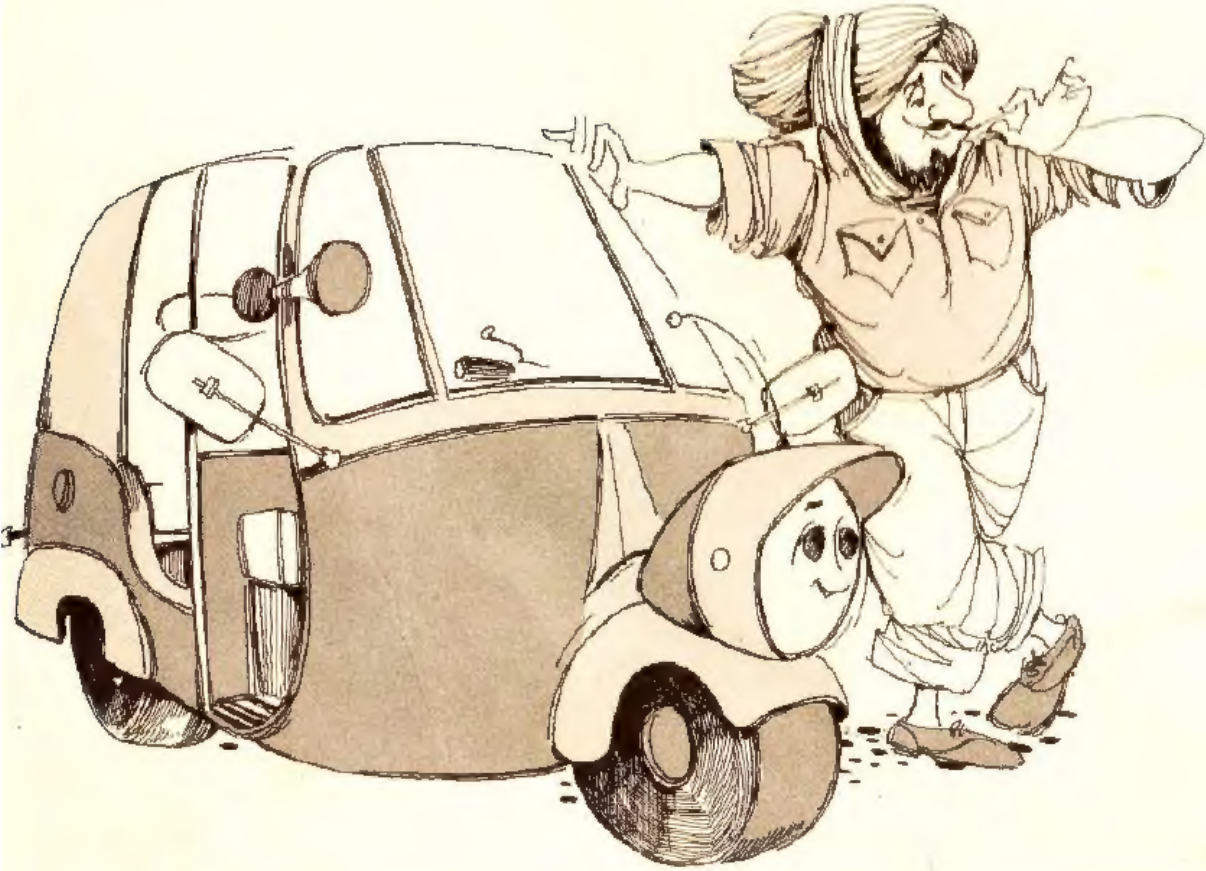
ફટ-ફટ એક સ્કુટર-રીક્ષા હતું. એના જવાં બીજાં છ સ્કુટર-રીક્ષાની સાથે એ રામકુમારના ગેરેજમાં રહેતું હતું. દિલ્લીમાં એક માર્ગ પર એ ગેરેજ આવેલું હતું. રામકુમાર એક મિકેનિક હતો. દિવસ આખો એ ગેરેજમાં એટર-ગાડીઓની મરામત કરતો.

તમામ સ્કુટરોમાં ફટ-ફટનું પહેલા નંબરનું બાઇબંધ હતું 'રામુ-દી-ગડી' નામની રીક્ષા. રોજ સાંજે એ બેય મળતાં ત્યારે દિવસભરના પોતાના અનુભવોની વાત એકબીજાને કરતાં.

ફટ-ફટના ફાઈવરનું નામ હતું હરમીતસિંહ. એ કદાવર પહેલવાન હતો. ફટ-ફટને લાગતું કે હરમીતસિંહ બહુ દેખાવડો હતો. હરમીતસિંહને પણ લાગતું કે પોતે બહુ દેખાવડો છે. સ્કુટરના અરીસામાં જોઈ જોઈને એ હંમેશા પોતાની અતનાં વખાણ કર્યા કરતો. હરમીત એની લાંબી કાળી મૂછને વળ દે, પોતાની પાપડી સરખી કરે. ક્યારેક તો હરમીત અરીસામાં મોઢું જોવામાં એટલો મશગુલ થઈ જતો કે સ્તેતા પર ધ્યાન રાખવાનું એ ચૂકી જતો. જો કે ઘણુંખરું તો એ કાળજીથી રીક્ષા ચલાવતો. હરમીત ફટ-ફટનું પણ બહુ ધ્યાન રાખતો. રીક્ષાને એ રોજ લુછતો ને પોલીશ કરતો.

આમાસાના એક દિવસે, ફટ-ફટ કેનોટ પ્લેસમાંથી જતું હતું. સત આખી વરસાદ પડ્યો હતો. આગલે દિવસે પણ વરસાદ જ વરસ્યા કરેલો. ફટ-ફટને બારે બોજ આવતી હતી. ખાડા-ખાખોચિયાનાં પાણી ઉડાડતું ઉડાડતું એ જતું ને ગાતું :

" ફટ-ફટ, ફટ-ફટ, ફટ-ફટ મારી ચાલ,

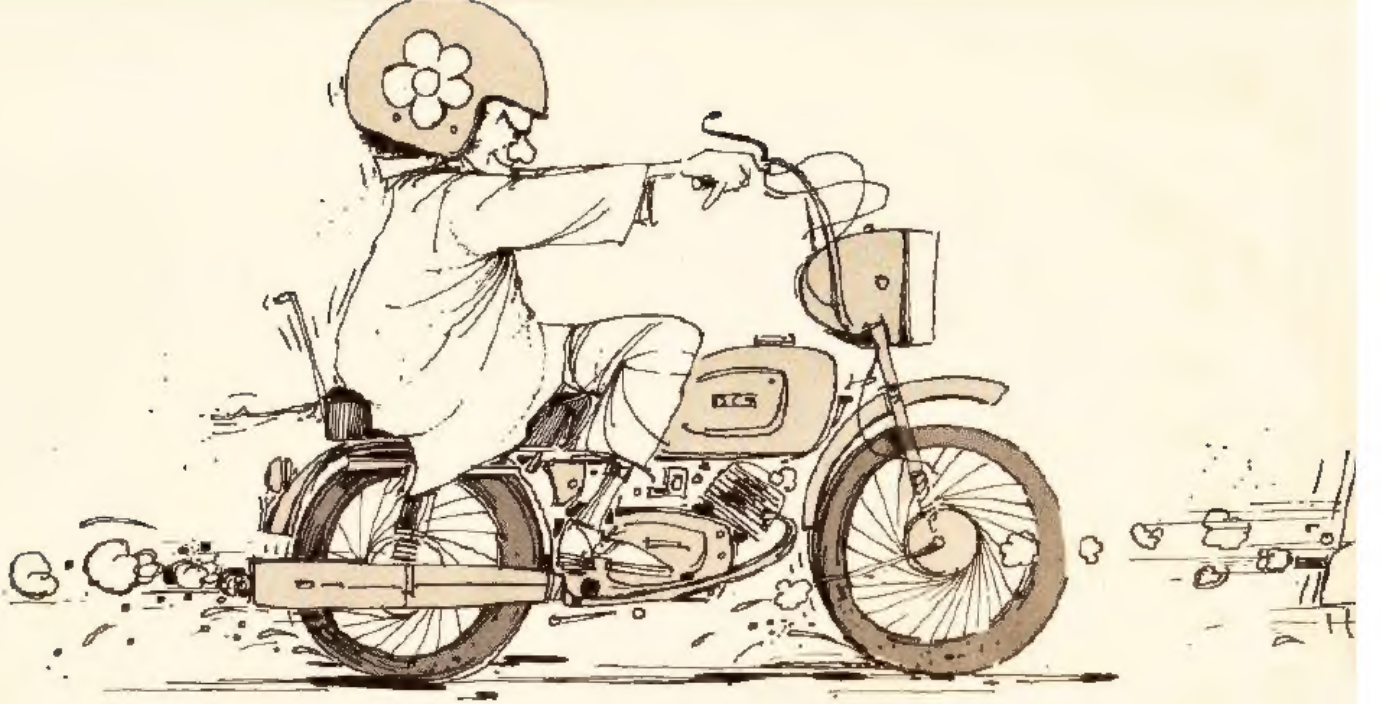
ક્યારેક ઝડપી, ક્યારેક ધીમી ચાલ,

જાચે કુકું, નીચે કુકું

ફટ-ફટ, ફટ-ફટ, ફટ-ફટ મારી ચાલ ! "

અચાનક, “ફટફટ ! ફટફટ ! ફટફટ !” કરતી એક મોટર-સાઈકલ ફટ-ફટની પાછળથી ધસધસતી આવી.

“હું તને સગાવીશ, હું તને સગાવીશ.” એનો ફૂાઈવર રાડ પાડતો હતો, “તારા કરતાં મારી ઝડપ વધારે છે એ તને બતાવીશ !”

ફટ-ફટને યશું કે ડાનોટ પ્લેસ જેવા ગીત સત્તામાં ડાઘની સાથે રેસ સગાવવી તે તો બહુ જોખમી કહેવાય. હરમીતસિંહ બોલ્યો, “ડાનોટ પ્લેસમાં હું મોટર-સાઈકલ સાથે રેસ નથી સગાવતો.”

પણ મોટર-સાઈકલનો ફૂાઈવર તો એની વાત સાંભળે જ નહિ, “ફટફટ ! ફટફટ ! ફટફટ !” એણે તો ફટ-ફટનો બરાબર પીછો પકડ્યો. ક્યારેક એ આગળ નીકળી જતો, ક્યારેક પાછળ રહી જતો. ફટ-ફટની અડખે પડખે બધેય એ તો આટા-પાટાના ઢાવની જેમ ચકરાવા લેવા લાગ્યો.

“કટકટ ! કટકટ ! કટકટ !” મોટર-સાઇકલ બોલી.

“તને અહીં હોડાવીશ, તને તહીં હોડાવીશ,

તને ચારેકાર, ચારેકાર તગેડીશ.

હું ઝડપી છું, હું ઝડપી છું, હું ઝડપી છું,
માસાથી ઝડપી બીજું કાઈ નથી.”

દરમીતસિંહેને તો મુંઝવણ થઈ. “બસ કર ! હવે બસ કર !” એણે ખૂબ પાડી.

“બાપો, તું માસ કરતાં વધુ ઝડપી છો. મારે અકસ્માત નથી કરવો.”

અચાનક, બેંગ ! મોટો એક પડાકો થયો. કટ-કટને બીક લાગી કે અકસ્માત થયો કે શું ! પણ ના રે ના. એ તો ફક્ત મોટર-સાઇકલના પૈડામાં થંચર પડ્યું હતું ! રસ ત્યાં પૂરી થઈ.

ફટ-ફટને કાને એક અવાજ પડ્યો :
“ રીક્ષા ! રીક્ષા ! ”

સ્ત્રીને નાકે એક અડાપાડાં બહેન
ઊભાં હતાં. એના હાથ પડીકાંઓથી ભર-
ચક હતા, પાણીથી નીતરતી છત્રી એક
હાથમાં પકડીને એ બીજા હાથે સાડીને

છેડો ઊંચો રાખવા મથતાં હતાં. એમને
દેખાવ એવો હતો કે ફટ-ફટ એમની
પાસે ઊભું રહું ત્યારે એનાથી હસ્યા વિના
રહેવાયું નહિ.

“ મને કમલા નગર લઈ જશે ? ”
અડાં સેઠાણી થોડ્યાં.

“અરે, ના રે ના !” ફટ-ફટની રાડ નીકળી ગઇ. કમલા નગર ! કમલા નગર જ્યાં માટે એને દરીઆગંજમાંથી પસાર થવું પડે. અને દરીઆગંજમાં તો હંમેશાં એટલી બધી બીડ રહે છે કે વાત પૂછો નહિ. ત્યાં સડક પણ ખાડાખબડાવાળી હતી. ફટ-ફટને ખાતરી હતી કે વરસાદને લીધે ત્યાં આભોચિયાં બસાઇ ગયાં હશે. પણ ત્યાં તો બડાં શેઠાણીએ પોતાનાં બધાં પડીકાં ફટ-ફટની બેઠક પર મૂકી દીધાં.

“ઝટ કરજો, બાઇ,” એ બોલ્યાં અને પોતે રીક્ષામાં ચડી બેઠાં, એટલે પછી હરમીતસિંહે રીક્ષાનું મીટર ચાલુ કર્યું અને એમણે વહેતાં મૂક્યાં. ફટ-ફટ ગાતું જતું હતું :

“ફટ-ફટ, ફટ-ફટ, ફટ-ફટ મારી ચાલ,
 ઊંચે કુદાવું, નીચે કુદાવું,
 ફટ-ફટ, ફટ-ફટ, ફટ-ફટ મારી દોડ,
 મારી સાથે ચાલો કરવા મોજ.”

ફટ-ફટની ઝડપ વધતી જ ગઇ.

“હું તમને હાથે ફેંકીશ

તમને જમણે ફેંકીશ,

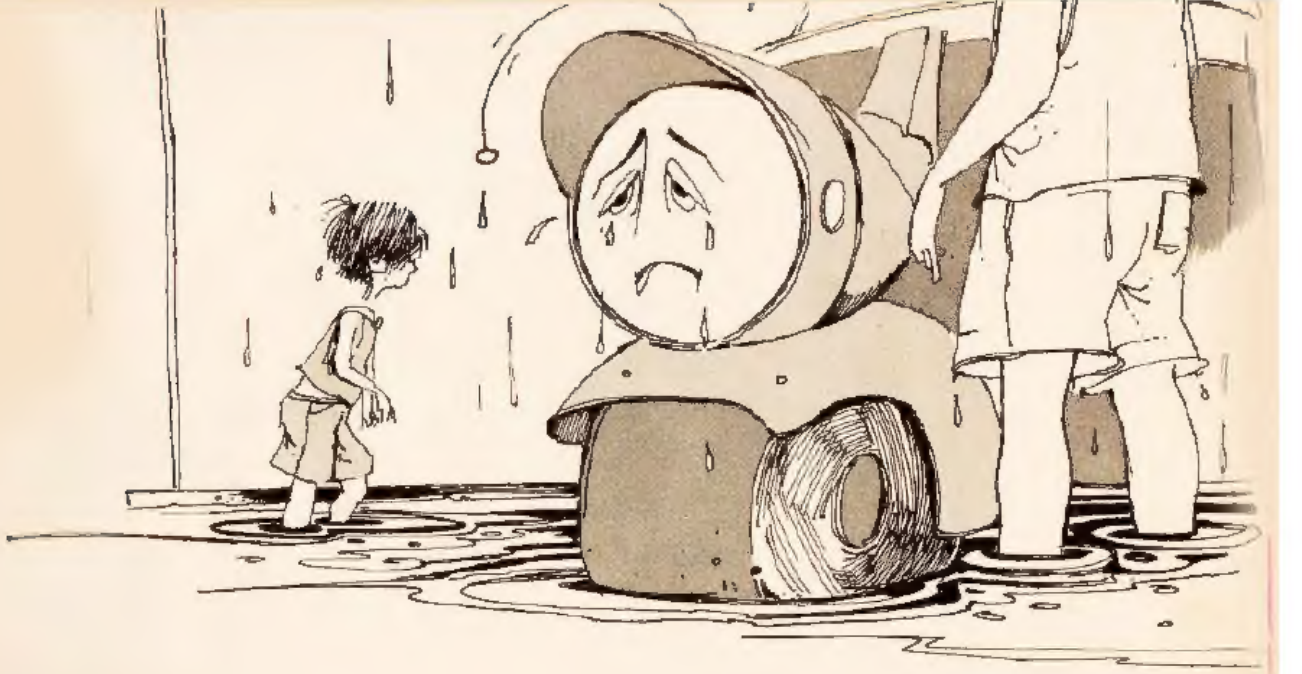
હું પાંક વણું ત્યારે

પકડીને ખેસએ મારા બાહ !”

થોડી વારમાં એ હરીઆગંજ પહોંચ્યું. અને, અલખત, ત્યાં આખી સડક પાણીથી ભરાઇ ગયેલી હતી. ફટ-ફટ નક્કી ક્યું કે અહીં તો પુરપાટ વેગે મારી સુકીએ, જોયી પાણીને પોતાના એન્જિનમાં ખેસવાનો વખત જ ન મળે. સડસડાટ કરતું એ પાણી વચ્ચેથી પસાર થયું. ઝુશ....! ઝુશ....! એનાં પૈડાંની બેઠ બાલુથી પાણીની છાળો ઊડી. સડકને સામે છેડે એ પહોંચવા આવ્યું હતું ત્યાં ખ-ટા-ક ! એક મોટા પથરા ઉપરથી એ પસાર થયું. પાણીમાં કરોડ પછડાટ સંભળાયો.

“હાય હાય !” જડાં શેઠાણીએ સડ પાડી. “ઉભી રાખો ! ઉભી રાખો ! મારી છત્રી પડી ગઈ.” ફટ-ફટ એકદમ થંભી ગયું.

હસમીત ઠેકડેા માર્તોક દોલ્લો ને છત્રીને બચાવી લાવ્થો.

“ મહેરબાની, ડ્રાઇવરબાઈ, ” અડાં શેઠાણી હસીને બોલ્યાં. પણ પછી ફટ-ફટ ફરી બાલુ થવા અથ ત્યાં તો ઝેંબિનમાંથી ગુડ-ગુડ ગુડ-ગુડ બુડબુડિયાં બોલવા માંડ્યાં.

ફટ-ફટબાઈ તેર આખાદ ફસાયા. ઝેને પોતાના ઝેંબિનમાં ટીપે ટીપે પાણી પ્રવેશતું લાગ્યું. ફટ-ફટને હવે સાચોસાચ બીક લાગવા માંડી. ઝેંબિનને કાઢ ચડી જશે ! પછી પોતે કાઈ દિવસ ચાલી નહિ શકે ! પોતે પાણીમાં ડૂબી જશે ! ફટ-ફટ તો રડવા લાગ્યું. ઝેની આંખમાંથી આંસુ ચાલ્યાં. ઝેને થયું કે, ઝેટલું સાકું છે કે હજી વરસાદ વરસે છે, ઝેટલે કોઈને પોતાનાં આંસુ કળાશે નહિ.

હરમીતસિંહે ફટ-ફટને પકા મારીને
પાણીની બહાર કઢવાની મહેનત કરી. પણ
પેલાં બહાં રોઢાણી અંદર બેઠેલાં હતાં,
અટલે ફટ-ફટ તો તસુ જોટલું પણ
ચસકે નહિ. બરાબર ત્યાં જ તણુ છોકરા
પાણી ઉઠાડતા ઉઠાડતા ઢોડતા નીકળ્યા.

"કેમ સરદારજી ! પકા મરાવીએ
કે ?" એક છોકરાએ ખૂબ પાડી.

"હમણાં તમારી શિક્ષા પાણીમાંથી
બહાર કાઢી દઈએ," બીજે છોકરાે બોલ્યો.

“પણ અમને પાવલી-પાવલી આપવી પડશે, હોં કે !” ત્રીજાએ ચોખવટ કરી.
હરમીતે હા પાડી. “અરેછા, અરેછા, લડકે લોક ! ચાલો હવે સહુ એક સાથે
મારો ધક્કો.”

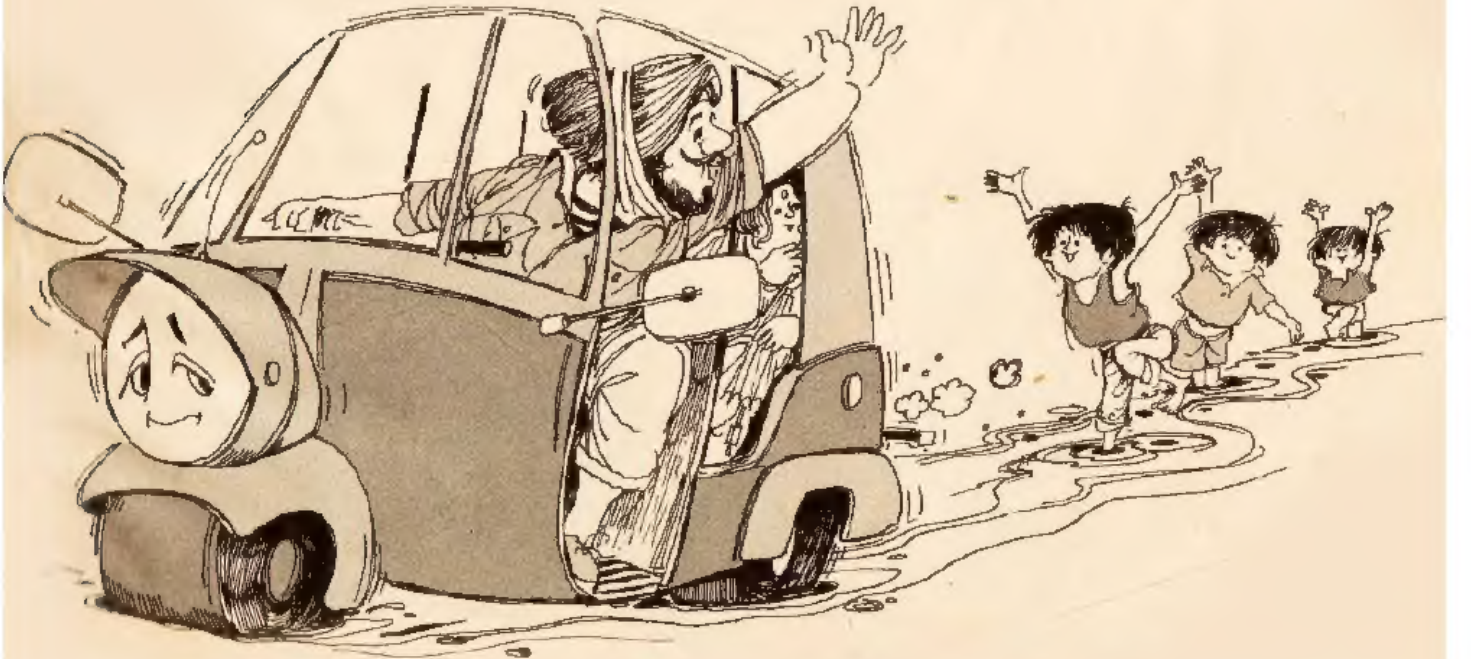
“હાઈશા, હાઈશા,” ની રાંઠો પાડતાં પાડતાં બધાએ બરાબરના ધક્કા માર્યા અને
ફટ-ફટ માંડ્યું ચાલવા.

તોય એમણે તો ધક્કા માર્યો જ રાખ્યા, ધક્કા માર્યો જ રાખ્યા.

હવે ફટ-ફટ ઢોડવા લાગ્યું. એટલે પછી હરમીતે ઝટકો મારીને દારો ખેંચ્યો
અને રીક્ષાનું એન્જિન ચાલુ થઈ ગયું.

“ગ્લબ-ગ્લબ, ગ્લબ-ગ્લબ,” કરતું ફટ-ફટ ચાલ્યું. હરમીતે ઢાંડાને વળી પાછો
એક ઝટકો માર્યો.

“ફટ-ફટ, ફટ-ફટ, ફટ-ફટ !” કરતું ફટ-ફટ ચાલ્યું.

“ યાહુ ! ” ઊકરાઓએ ખુશાલીના પોકાર કર્યા. હરમીતે ત્રણેયને શાબાશી આપી અને પાવલી-પાવલી ચુકવી દીધી. “ કોઈક દિવસ વરસાદ નહિ હોય ત્યારે હું તમને મફત સહેલ કરાવીશ, ” એણે કાલ આપ્યો.

ફટ-ફટ હવે બરાબર ચાલતું તો હતું, પણ પોતે માંડું પડ્યું હોય એવું એને લાગતું હતું. એના એન્જિનની અંદર હઠીયે ખાણી રહી ગયું લાગતું હતું. એનાથી બધું કે એને વીંટ આવતી હતી ને છીંકા ને ઉધરસ આવતી હતી. ફટ-ફટને હવે ગાવાતું મન થતું નહોતું. એને શરદી લાગુ પડી ગઇ હતી.

અંતે એ બધાં કમલા નગર પહોંચ્યાં. પોતાનાં તમામ પડીકાં લઇને અડાં શેઠાણી નીચે ઉતર્યાં. “ તમને બહુ તકલીફ પડી, હો વાહ, માફ કરજો, ” એમણે હરમીતને કહ્યું. “ હવે તમારી રીક્ષાને કાંઈ વાંધો નહિ આવે ને ? ”

“ અરે, મોખીલ આઇલનો એક ડોઝ આપીશ, એટલે એની શરદી બધી મટી જશે. ” હરમીતે જવાબ દીધો.

“ હવે ! ” ફટ-ફટ ગણગણ્યું. એને મોખીલ આઇલની નફરત હતી-નાનાં ઊકરાંઓને ઓરડિયાની હોય છે તેવી રતો ! “ એર, પરવા નહિ, ” એણે વિચાર કર્યો. “ હું પાણીમાં ડૂબી તો ન ગયું ને ! ”

અને તે રાતે ‘શમુ-લી-મૂડી’ને કહેવા માટે કેવી ચટાકેદાર વાત એની પાસે હશે !

આ શ્રેણીનાં બીજાં ત્રણ પુસ્તકો જોયાં છે ?

ચુગ્ગુ એજિન નવા જલપાઠગુરીથી
દારણીંગ વચ્ચે મુસાફરી કરે છે. વાંદરાં
અને નિશાળના છોકરાઓ સાથે કેવી
મરતી કરે છે તેની આ વાત છે

ચપની ચપનીને એનાં બા વઢયાં એટલે એ
ઘર છોડીને આવડી મોટી દુનિયામાં કયાંક
બીજે રહેવા નીકળી !

હું શું બનવાનો ?

બાબક વિચાર કરે છે કે પોતે મોટો થઈને
શું બનવાનો ? ઇન્જનેર, મિસ્ત્રી, દાકતર,
ખેડૂત, શિક્ષક ! એની કલ્પનાઓનો
બાબકનું મિતર આપતાં અદ્ભુત
કાળીન કિસ્સો

3. 2.40